

Konkurrence om rådgivning, forskning og information i landbruget.

Direktør Sveinn Sigurmundsson

I dette fordrag prøver jeg bedst muligt at belyse de promisser som vi arbejder efter, og derfor er det nødvendigt at belyse først det faglige miljø som islandske landmænd arbejder i og hvordan rådgivningen er bygget op.

Generalt

I Island har vi i hver landsdel rådgivningscentre, som er ejet af landmandsforeninger og styres af landmændene selv. Faglig styring, er dog af Den Islandske Landmandsorganisation som er i Reykjavik og derhen har vi stationerede landskonsulenterne som yder først og fremmest rådgivning ud til lokalkonsulenterne som sidder i rådgivningscenterene.

Búnaðarsamband Suðurlands

Búnaðarsamband Suðurlands (BSSL) er rådgivningscenter og blev oprettet i 1908 og har siden ydet landbrugsrådgivningen i den Sydlige del af Island. Arbejdsområdet dækker tre amter (total af 24.980 km²) og der har vi i dag knap 1.500 medlemmer i 35 landmandsforeninger. Der udover findes der inden for arbejdsområdet 8 landbrugsfagforeninger.

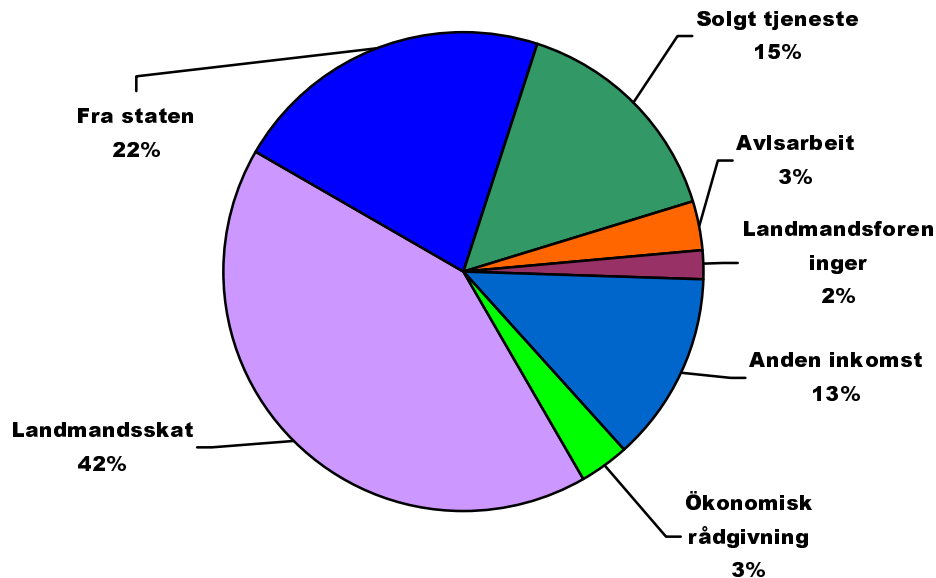
BSSL er største lokalrådgivningscenteret i Island, med 25 personer ansatte, driver insemineringsstationer for får og kvæg, driver forsøgsbesætning for kvæg og laver regnskaper for omkring 100 landmænd. Den årlige omsætning er omkring 150 millioner islandske kroner.

BSSL forsøgsbesætning

Som sagt før driver BSSL forsøgsbesætning og har gjort i langt tid. Først var forsøgsbesætning på gården Laugardælir, men er nu på gården Stóra-Ármót. Forsøgsresultater fra disse to besætninger har gavnet islandske landmænd i stor grad, da de har altid haft stor betydning for rådgivningsarbejdet i landet.

Arbejdsvilkår

Landbrugsloven skaber det grundlag som vi arbejder efter, blandt andet siger der hvilke opgaver skal laves årligt. Kort sagt rækker arbejdsindsatsen over praktiske rådgivningsopgaver, men vi må også lave en del offentlige opgaver. Stadigt voksende opgave er rådgivning i forbindelse med miljø og dyrevelfærd og staten har også lagt pligter på os i forbindelse med eftersyn af miljøaspekter og dyrevelfærd. Dette er blandt andet forklaringen på hvorfor vi får tilskud direkte fra staten.

Opdeling af indtægterne kan ses på billedet her, men det største beløb kommer direkte fra landmændene selv (42%) via enslags landmandsskat. Fra staten kommer omkring 30% og restbeløbet fra udsolgt tjeneste.

I forbindelse med dette, må jeg tilføje at blandt landmænd har været stigende krav om at mindre landmandsskaten og øge den direkte betaling af service. Hver år holdes der årsmøde for Bøndeorganisationen i Island og i år blev det vedtaget at ændre landmandsskatten fra 2,55% til 2,00%. Det beløb som landmandsskatten bliver til deles ud til diverse institutioner, blandt andet til rådgivningscenterene. Ud af de 2,0% får vi 0,5% fra de landmænd som vi yder total-rådgivning til, men mindre beløb kommer fra de landmænd som kun får general rådgivning (f.eks. svine- og fjerkræbønder). Ud fra beslutningen på årsmødet for Bøndeorganisationen kan man konsitere at flertal af bønderne er tilfredse med systemet som det er i dag og den service som rådgivningscenterene yder.

Brugerbetaling af rådgivning

Det er ikke ofte som landmænd skal betale for rådgivningen, men det er dog i dag flere og flere særlige opgaver som vi sender regning for. Som eksempel på det er besætningsprogrammet Sunna, som er kun for kvægbønder. I dag er der 70 mælkeproducentere som køber rådgivningspakken Sunna, men det betyder at landmændene indgår aftale om fast total rådgivning for hele besætningen. Landmændene som har tegnet aftalen om Sunna er meget tilfredse, som hjælper os med videre markedsføring af projektet. Ud fra projektet Sunna har vi også gået i gang med at tilbyde andre landmænd (f.eks. fåravlere) lignende service.

Om rådgivningen hos BSSL

Rådgivningen hos BSSL skal være uvildig og det er den. Man kan godt mærke tention mellem de firmaer som sælger varer til landmænd og når der er flere mærker på markedet, som tilsyneladende virker på samme måde, er det endnu mere vigtigt at rådgivningen tager ikke specielt hensyn til det ene mærke eller andet. Det nyeste eksempel på dette er salg af kunstig gödning i Island, men indtil sidste år var der kun islandsk gödning på markedet. Det betyder at hele rådgivningen for brug af gödning var meget specielt og når vi fik importeret gödning var vi nød til at lave om på rådgivningen. Til at gøre det muligt holder vi altid god kontakt til alle firmaer som beskæftiger sig med landbruget og så prøver vi som ofte som muligt at oplyse landmænd om priser og kvalitet på de landbrugsvarer som landmænd kan købe. Dette

gör vil blandt andet med vores nyhedsbrev og via vores hjemmeside. På den måde holder vi vores landmænd oplyste hele tiden om fordele og ulemper ved de diverse varer, men det gör vi dog i fuldt samarbejde med firmaerne.

Udviklingen i landbruget i Island

De sidste år har mange mælkeproducenter holdt op og de som er til bage er blevet større. Denne udvikling er tilkomne efter krav fra staten, men i den aftale om støtte til mælkeproducenter i Island, som gælder til 2005, var landbruget pålagt rationalisering. Ændringene kommer lidt af sig selv, da ældre landmænd holde op mens andre ikke forsætter på samme besætning. Alligevel har dette været svært for landbruget som helhed og har det også været svært for rådgivningen. Rådgivningen til mælkeproducenterne har derfor ændret sig til mere teknisk og faglig rådgivning omkring hvordan man skal bo med flere köer, men med mindre arbejde!

Indtil nuværende aftale om støtte til mælkeproducenterne trådte i kraft (1998) havde været i tyve års tid enslags stillhedsperiode i forbindelse med teknisk udvikling af staldene, og samtidigt blev produktionen mindre og mindre pr. besætning. Trods at den nye aftale först trådte i kraft i 1998 kan man godt sige at ændringene begyndte lidt för, blandt andet fordi islandske landmænd tog ned til Danmark på landbrugsmessen Agromek og til besög til danske landmænd, hvor de kunne se hvordan mælkeproducenter i nabolandene boede. Siden da, har mere end 150 islandske landmænd besögt Agromek og danske mælkeproducenter og det har haft tydelig indflydelse på udviklingen i Island.

For tyve år siden var der omkring 700 kvægbesætninger på Sydlige delen af Island, men i dag er der kun omkring 300 med gennemsnitsydelse på 120 tus. litre. Samtidig har besætningerne fået større gæld og derfor har landmandslönnen ikke vokset i samme grad som størrelsen af besætningerne. Nogle mener derfor at vores rådgivere har kört for stærkt ind på rådgivning omkring større besætninger, men vi mener at det er normal udvikling. Jeg er sikker på at vi er på den rigtige vej, specielt da vores rådgivning tager altid hensyn til økonomiske konsikvenser. I nogle tilfælder viser det sig at det kan ikke betale sig for vedkommende landmand at forstörre sin besætning, men i andre tilfælder er det muligt. Behoven for økonomisk og finanseringsrådgivning har samtidigt blevet vigtigere og vigtigere, specielt på grund af öget gæld i landbruget.

Rådgivning hos andre

Som det fremgår her för er i dag kun en lille del af vores indtægter brugerbetalte. Vi er dog langsomt på vej mod mere brugerbetaling af rådgivning da indtægter af landmandsskatten bliver mindre med tiden. Brugerbetalt rådgivning er dog endnu kun på totallösninger, det vil sige nå landmændene tegner aftale med os omkring projekt som Sunna. I dag er der mange firmaer som yder gratis rådgivning, som f.eks. foder-, frö- og gödningsfirmaer. Endvidere er der i større grad rådgivning at hente fra mejeriene. Vi har löst kompetitionen ved mejeriene på den måde at vi har i fællesskap med lokalmejeriet på Sydlandet ansat en dyrelæge. Han tager sig af alle rådgivningsopgaver omkring mælkekvalitet og reproduktion. Derudover har han ansvaret for ægtransplantation på forsögsbesætningen. Dette samarbejde har været meget godt og mælkekvalitets- og reproduktionsresultater hos vores landmænd viser at vi er på det rigtige spor.

Trods det gode samarbejde med mejeriet, har vi ikke lige så godt samarbejde med slagteriene. Vi bruger dog data fra slageriene til vores avlsarbejde, men de oplysninger kommer direkte fra landmændene selve. Tættere samarbejde med slagteriene ville være en stor fordel for os i forbindelse med rådgivning til producenter af köd.

Veterinærer yder i voksende grad rådgivning, specielt da de fleste arbejder nu sammen i mindre firmaer i stedet for enkeltmands-firmaer før. Fagligt er veterinærene stærke når vi taler om helbred og velfærd af dyr, men de har dog som kendt er meget travlt med at arbejde med syge dyr og derfor er der ikke meget tid til rådgivning.

Maskinsalgspersonalet er meget aggressive rådgivere og de er ofte meget dygtige til at yde rådgivning. Før i tiden blev alle nye landbrugsmaskiner sendt til afprøvning hos Byggningsforskningsinstituttet i Island, men fra 1999 har er det ikke været nødvendigt. På grund af dette har rådgivningen flyttet sig lidt fra rådgivning baseret på forskningsresultater (før 1999) til at være mere imprægneret af salgspersonen selv.

I Island har vi ikke haft stor erfaring af privat rådgivere og de fleste som begynder, holder snart op. For nyligt startede en landmænd firma som både rådgivnings- og importørfirma. Landmanden har en mand ansat som har videregående uddannelse i landbrugsteknik og denne blandning ser ud til at virke, da firmaet "sælger" rådgivning (f.eks. plantegninger af stalde) og inventar på en gang.

Det er klart at vi hos BSSL kan nemt komme ud på slip is hvis vi kommer i for tæt samarbejde med disse ovennævnte firmaer, men samtidigt vil vi meget gerne arbejde sammen med dem! Vi har ingen krav på at være de eneste som giver rådgivning vedrørende fodring, gödningsplan eller lignende. Derfor fokuserer vi særligt på det offitlige opgaver som vi er lovpligtige til at udføre, som: exteriörbedömmelse og registrering af dyr, tæling af dyr, ökonomisk rådgivning ofl.

Da vi henter en del indtægter direkte fra staten og landmænd, må vi specielt passe på de privat-ejede rådgivningsfirmaer og de vil vi slet ikke köre direkte eller indirekte ind i ökonomiske problemer. Ud fra kompetitionsloven i Island kan vi godt komme ind i den situation at være nödt til at dele rådgivningen op i mindre selvstændige enheder, det vil sige hvis nogen privat arbejder på vores område og yder samme type rådgivning. Dette har allerede sket med regnskapsarbejde for landmænd og den afdeling hos os er helt selvstændig i dag.

Landmandens baggrund har stor betydning når han skal köbe maskiner eller tage stilling til noget ud fra givne oplysninger. Landmandsuddannelse er her en vigtig ting, sammen med regelmæssig efteruddannelse via diverse kurser. Her har vi godt samarbejde med Landbohöjskolen i Island og har en af vores rådgivere 30% arbejde som efteruddannelseslærer. Hans opgave er at planlægge efteruddannelseskurser for landmænd i vores område.

Produktion og udgivelse af nyhedsbreve og informationsfoldere betyder meget når vi vil nå til landmændene. Samtidigt stiger brug af computere hos landmænd og derfor holder vi ude meget ambisöus hjemmeside (www.bssl.is), hvor landmænd kan nemt finde diverse oplysninger om landbrug i Island, statistik og flere. En del af hjemmesiden findes også på Dansk og Engelsk. Endvidere er der mange links til hjemmesider i de Nordiske lande, blandt andet en af de bedste landbrugssider her i Norden som Landbrugets Rådgivningscenter i Danmark holder ude (www.lr.dk). Islandske landmænd kan i dag komme gratis ind på alle sider hos LR, via special aftale som Landsforeningen af Islandske Mælkeproducentere har tegnet med LR.

Efter som tiden går er det klart at landmænd vil i stigende grad bruge internettet til at hente oplysninger og derfor er det meget vigtigt for os at söрге for at hjemmesiden indeholder alle de oplysninger som vi mener at landmænd har brug for.

Forskning.

Kompetition omkring forskning er ikke stor i Island og faktisk svært at forstille sig denneslags situation i vores lille land. Vi lægger stor vægt på at forskning f.eks. for kvæg styres af den fagforening for landmændene som har med kvæg at gøre. På den måde kan landmændene holde eftersyn med forskere og på samme måde er klart at forskningen er af betydning for landmændene.

Det er lige så klart at hvis forskningen kan arbejde sammen med firmaer er det meget godt og det betyder også at forskningspengene bruges endnu bedre end de gør i dag. Vi har haft god erfaring med lignende samarbejde på vores forskningsstation, men vi lavede godt samarbejdesprojekt sammen med foderstoffirmaer hvor vi undersøgte i hvor stor grad vi kunne bruge fiskemel i kraftfoder uden at det vil have indflydelse på mælkens smag. Den forsøg blev betalt delvis af det islandske forskningsråd og delvist af foderstoffirmaerne og vi var meget glade for dette samarbejde. Vi vil meget gerne udføre endnu bedre samarbejde mellem os og andre selvstændige firmaer, specielt mejeriene og slagteriene. I dag vil konsumeren kød og mælk uden fedt og derfor er det klart at både landmænd og deres firmaer (mejeriene og slagteriene) har fælles mål som vi, via vores forskningsbesætning kan hjælpe at nå.

Vi må have landmændene involverede i forskningen og passe på at store firmaer ikke styrer fuldstændigt hele processen. Det kan meget nemt være farligt da dårlige resultater neppe dukker op på forskningsavisene!